

biedt dit project een soort symbolische ontmoeting met de eigen dader. Voor sommige slachtoffers kan deze gespreksgroep een voorbereiding zijn op een slachtoffer-dader bemiddeling, voor anderen is het een opstap naar hulpverlening, nog anderen krijgen nieuwe input voor hun lopende therapie en weer anderen hebben voldeende aan deze gespreksgroep op zich om weer verder te kunnen.

We hopen dan ook dat deze manier van werken met slachtoffers een vaste waarde wordt binnen de mogelijkheden van het herstelrecht en het hulpverleningsaanbod. Met een financiële basis die noodzakelijk is voor een permanente werking en met de nodige wetenschappelijke ondersteuning verwachten we het project uit te breiden naar, in de eerste plaats, heel Vlaanderen. Evenzeer willen we blijvend slachtoffers en hulpverleners voor dit project sensibiliseren.

Katrien Smeets
Kris Vanderhoydonck
Leen Muylkens*

PREVENTIE VAN UITHUISZETTING VIA WOONBEGELEIDING

Een krappe huurmarkt, onbewoonbare panden, te hoge huurprijzen, onbetaalde huur... Het zijn maar enkele van een groot aantal redenen waarom mensen op straat komen te staan. In de afgelopen jaren is het aantal uithuiszettingen sterk gestegen. Voornamelijk de meest kwetsbare groepen in de samenleving hebben het moeilijk om hun recht op een betaalbare en kwaliteitsvolle woning te laten gelden. Nochtans is voor deze groepen het behoud van een woning cruciaal voor hun integratie. Bij een uithuiszetting wordt dit recht op wonen en op een menswaardig leven fundamenteel geschonden.

Deze bijdrage, gebaseerd op een masterproef (Dhoore, 2007), geeft weer hoe verschillende pro-

jecten die werken rond het voorkomen van uithuiszetting van sociale huurders vorm hebben gegeven aan de verschillende dimensies van 'wenselijke' preventie (voor omschrijving, zie Vettenburg et al., 2003). Hiervoor kijken we naar lopende projecten van preventieve woonbegeleiding, die hun aanvang namen in 2002 en waarvoor in Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) in zeven pilotregio's middelen werden vrijgemaakt door de Vlaamse Regering. De projecten preventieve woonbegeleiding zijn doelgroepgerichte preventie-initiatieven en hebben als doelstelling uithuiszetting van sociale huurders te voorkomen, dit via de uitbouw van een samenwerkingsprotocol tussen de woonbegeleidingsdiensten van de CAW's en de sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM).

Bij de screening van deze projecten werd gebruik gemaakt van de preventiespiegel voor projecten (Vettenburg et al., 2003). De toepassing van de preventiespiegel verliep in drie fasen. In een eerste fase werd aan de hand van een vragenlijst in iedere regio een semi-gestructureerd interview afgenomen van twee projectmedewerkers waarin de toepassing van de vijf dimensies van 'wenselijke' preventie werd bevraagd. Die verkregen informatie werd vervolgens in reflectieschema's geplaatst om tenslotte de basis te vormen voor een discussie rond de dimensies, hun huidige invulling en hun groeimarges.

In alle regio's liggen nog groeimogelijkheden om beter tegemoet te komen aan de dimensies van 'wenselijke' preventie. Binnen het bestek van deze bijdrage is het niet mogelijk om deze groeimogelijkheden verder uit te diepen. Hiervoor verwijs ik naar mijn masterproef (Dhoore, 2007). In wat volgt worden voor elke dimensie van 'wenselijke' preventie de belangrijkste onderzoeksresultaten weergegeven.

De dimensie *radicaliteit* stelt dat het wenselijk is een ontwikkelend probleem zo vroeg mogelijk te stoppen op de tijdslijn van probleemwording. Dit houdt in dat men aandacht heeft voor de oorzaken van het probleem en men deze signaleert aan instanties die op een eerder moment kunnen ingrijpen.

* Katrien Smeets en Leen Muylkens zijn werkzaam als vormingswerker bij Slachtoffer in Beeld. Kris Vanderhoydonck is coördinator van CAW Sonar Hasselt. Voor meer info kan u terecht bij katrien.smeets@steunpunt.be.

In de meeste regio's is er bij aanmelding van een probleem bij de dienst woonbegeleiding reeds sprake van ernstige risico's op uithuiszetting. In een aantal gevallen heeft de betekening van de uithuiszetting zich reeds gemanifesteerd. Het zou wenselijk zijn dat de woonbegeleidingsdiensten vroeger tussenkomen om uithuiszetting te voorkomen. Ze kunnen dit doen door de organisatie van een onthaalfunctie waardoor er informatie, advies en ondersteuning kan worden geboden aan nieuwe sociale huurders, nog voor er sprake is van risico's op uithuiszetting.

In alle regio's wordt er vanuit de dagdagelijkse praktijk kennis en expertise opgebouwd over de oorzaken van uithuiszetting. Toch moeten de oorzaken nog systematischer gedetecteerd, geregistreerd en geanalyseerd worden. Met betrekking tot dit laatste is het zinvol om in alle regio's ervaringsdeskundigen in te schakelen en netwerken te ontwikkelen.

Door de meeste woonbegeleidingsdiensten worden signalen doorgegeven aan instanties die op een eerder moment in de probleemwording kunnen tussenkomen. Er worden echter te weinig signalen doorgegeven aan instanties binnen het algemeen beleid. Ook wat betreft de signalering is het wenselijk om in alle regio's netwerken te ontwikkelen waarin verschillende diensten en sectoren, die inzake preventie van uithuiszetting een opdracht hebben, hun signalen kunnen samenbrengen en analyseren.

Op basis van signalen kunnen deze instanties en netwerken tot slot initiatieven ontwikkelen om problemen zo snel mogelijk te detecteren. Deze initiatieven moeten gericht zijn naar grotere groepen van mensen, structuren, instituties en wetgeving.

Volgens de dimensie *participatie* is het wenselijk om de doelgroep zo rechtstreeks mogelijk te laten participeren in de verschillende fasen (probleemdefiniëring, voorbereiding, planning, uitvoering en evaluatie) van het project. In de meeste regio's is er weinig of geen participatie van de doelgroep, noch rechtstreeks of onrechtstreeks. De respondenten zagen vooral groeimogelijkheden tot onrechtstreekse participatie. Moeilijkheden hierbij zijn de heterogene doelgroep en de concrete invulling van het participa-

tiebegrip. Indien er participatiestructuren voorhanden zijn, kan hiervan gebruik gemaakt worden. Zoniet, dienen deze door het project gecreëerd te worden. Een dienst buurtwerk of opbouwwerk heeft voldoende mogelijkheden om een divers doelpubliek te bereiken en om participatieprocessen op te zetten. Belangrijk hierbij is dat zij participatiemethodieken gebruiken om ook kwetsbare sociale huurders te bereiken.

Rechtstreekse participatie werd in de meeste regio's omschreven als moeilijk, onmogelijk en onnodig. Vooral de beperkte mondigheid van de doelgroep, het lage probleeminzicht, de geringe participatiewens en de moeilijkheid om afstand te nemen van het eigen verhaal werden aangegeven als redenen die rechtstreekse participatie moeilijk of onmogelijk maken.

Het is evenwel wenselijk om participatie zo rechtstreeks mogelijk te laten verlopen. In de rechtstreekse bevraging van de doelgroep in het project en in de uitbouw van een samenwerkingsmodel tussen het project preventieve woonbegeleiding en de sector van het opbouwwerk liggen groeimogelijkheden tot rechtstreekse participatie. Zowel bij rechtstreekse als bij onrechtstreekse participatie is het heel belangrijk om binnen het project een proces op gang te brengen en ieders visie op participatie te bespreken.

De dimensie *offensiviteit* betekent dat het wenselijk is om in alle preventieve acties de handlingsmogelijkheden van de doelgroep uit te breiden en de deelname aan iedere preventieve actie zo vrijwillig mogelijk te houden. Het project preventieve woonbegeleiding slaagt er over het algemeen goed in om de competenties en de vaardigheden van de doelgroep uit te breiden. Dit gebeurt door nieuwe, alternatieve handlingsmogelijkheden aan te bieden of door bestaande te versterken. Door de doelgroep (on)rechtsreeks te laten participeren aan preventieve acties (bv. een lokale stuurgroep) worden hun handlingsmogelijkheden uitgebreid. De doelgroep neemt overwegend vrijwillig deel aan alle besproken acties.

De dimensie *integraliteit* weerspiegelt de wenselijkheid om in alle preventieve acties een evenwicht na te streven tussen persoons- en contextgerichte veranderingen. Contextgerichte acties beogen een verandering in de context in brede zin (familie, vrienden, organisatie, beleid, wetgeving en het bredere publiek) terwijl persoonsgerichte acties streven naar een verandering binnen de persoon. In twee regio's wordt in ruime mate voldaan aan de dimensie integraliteit. In de vijf andere realiseren niet alle preventieve acties zowel persoons- als contextgerichte veranderingen.

Idealiter moeten de preventieve acties in iedere regio samen alle contexten bereiken. Dit is niet het geval in drie regio's waar er in een aantal contexten (vrienden en familie van de doelgroep, in de wetgeving en bij het bredere publiek/ samenleving) geen veranderingen worden gerealiseerd. De preventieve acties moeten ook voldoende veranderingen realiseren in de verschillende contexten. Dit is niet het geval in vier van de zeven regio's waar er door de preventieve acties globaal te weinig veranderingen worden gerealiseerd in het beleid en in de wetgeving.

De dimensie *democratisch karakter* houdt in dat de doelgroep op een verantwoorde manier moet afgebakend worden en dat binnen de gemaakte afbakening inclusiviteit moet worden nagestreefd. Dit laatste houdt in dat binnen de gemaakte afbakening alle deelgroepen bereikt worden en geen deelgroepen worden uitgesloten van het aanbod woonbegeleiding. De afbakening van de doelgroep gebeurde veelal territoriaal, aan de hand van een sociaal huurderstaatut en aan de hand van een verhoogd risico om geconfronteerd te worden met uithuiszetting. In twee regio's vallen deelgroepen met acute psychiatrische, drugs- en alcoholproblemen en deelgroepen met een handicap buiten de afbakening. Binnen de gemaakte afbakening worden er in vier regio's geen minderjarigen, bepaalde deelgroepen met een handicap en deelgroepen met een psychiatrische, drugs- of alcoholproblematiek bereikt. Er wordt in deze regio's dan ook geen inclusiviteit nagestreefd. In alle regio's werden wel kansarme, analfabete en allochtone

groepen bereikt alsook gezinnen in een problematische opvoedingssituatie en de beide geslachten. Hoewel er in iedere regio gewerkt wordt met een heterogene doelgroep, wordt er enkel in twee regio's in ruime mate voldaan aan de dimensie democratisch karakter. Het zou wenselijk zijn om onderzoek te doen naar de deelgroepen die niet bereikt worden of buiten de afbakening vallen, teneinde geen enkele deelgroep uit te sluiten van preventie van uithuiszetting.

In mijn onderzoek stelde ik vast dat aan de dimensies 'radicaliteit' en 'participatie' in de praktijk het moeilijkst vorm krijgen. Om aan 'wenselijke' preventie te werken dienen de vijf dimensies gelijktijdig te worden gerealiseerd. De voorwaarde voor een betere implementatie van de dimensies van 'wenselijke' preventie is eerst en vooral het ontwikkelen van kennis hieromtrent. Bovendien moet er bereidheid zijn om deze te implementeren.

Kristof Dhoore*

Literatuur

DHOORE, K. (2007). *Preventie van uithuiszetting via woonbegeleiding*. Universiteit Gent (faculteit pedagogische en psychologische wetenschappen), masterproef.

VETTENBURG, N., BURSENS, D., GORIS, P., MELIS, B., VAN GILS, J., VERDONCK, D. & WALGRAVE, L. (2003). *Preventie gespiegeld. Visie en instrumenten voor wenselijke preventie*. Leuven: Lannoo-campus.

* Kristof Dhoore werkt als beleidsmedewerker bij het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding te Brussel.